

Тематичний напрямок: 4. Банківська система: сучасний стан та погляд у майбутнє.

УДК 336.77.330.567.221(477)

Дехтяр Надія Анатоліївна,

к. е. н.,

Сумський державний університет, м. Суми

Мезинко Віталія Анатоліївна

магістр,

Сумський державний університет, м. Суми

СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Домогосподарства, як забезпечувальна ланка фінансової системи країни, реалізують фінансові відносини, які пов'язані із процесами формування фінансових ресурсів для задоволення власних споживчих потреб і постачання тимчасово вільних коштів на фінансовий ринок у вигляді заощаджень, з метою отримання додаткового доходу. Однак, в разі недостатності наявних грошових коштів, громадяни мають можливість одержати кредити на споживчі цілі, що призводить до виникнення у них фінансових зобов'язань перед позичальниками, а саме банківськими установами. Банки зацікавлені в кредитуванні домогосподарств оскільки, операції з роздрібного кредитування підвищують дохідність, забезпечують високий рівень прибутковості, що дозволяє сформувати оптимальний кредитний портфель фінансової установи і забезпечити їх конкурентоспроможність на ринку банківських послуг.

Сучасні дослідники по різному характеризують економічну природу та сутнісні ознаки споживчого кредитування. Необхідно відзначити, що визначення поняття споживчого кредиту затверджене у відповідних нормативно-правових актах і також надається у роботах вітчизняних і зарубіжних вчених. З правової точки зору [1-3] споживчий кредит – кошти, що

надаються споживачу (позичальнику) певною фінансовою установою (кредитодавцем) на придбання товарів або послуг для задоволення особистих потреб. Однак, серед науковців не має одностайної та узгодженої позиції щодо трактування даної дефініції [4]. Тому, більшість авторів дотримуються думки, що споживчий кредит це угода, на основі якої надається кредит у національній валюті фізичним особам-резидентам на придбання товарів тривалого користування на певних умовах. Таким визначальними умовами споживчого кредитування для населення є загальні принципи кредитування (платність, поворотність, строковість, забезпеченість, цільова спрямованість) та специфічні принципи, що відображають особливості роздрібного кредитування, а саме: диференційований підхід і кредитоспроможність позичальника.

Аналізуючи сучасний стан кредитування фізичних осіб в Україні, необхідно відмітити, що зростання обсягу споживчого кредитування високими темпами відбувалося включно до 2020 року, що характеризувалося для банківських установ високою прибутковістю роздрібного кредитування і наявністю значного попиту зі сторони домогосподарств на дану банківську послугу. Однак, у середині 2020 р. через запровадження карантинних заходів зі сторони уряду, частина громадян втратили робочі місця, одержували неповну заробітну плату, що призвело до зниження їх ділової активності, скорочення реальних доходів, обмеження заощаджень і втрати платоспроможності та негативно відобразилося на ситуації на споживчому ринку країни. Показники чистих споживчих кредитів наданих фізичним особам банками України за 2016-2019 рр. та станом на 01.05.2020 р. подані на рис. 1.

Необхідно зазначити, що ситуація, що склалася на ринку споживчого кредитування носить двоякий характер. Так, внаслідок зменшення обсягів доходів домогосподарств з'являється додаткова потреба у коштах на покриття їх поточних витрат, що спричиняє необхідність фізичних осіб звертатися до банків за кредитами, однак, зниження реальних доходів населення впливає на

скорочення споживання витрат на товари і послуги довготривалого користування.

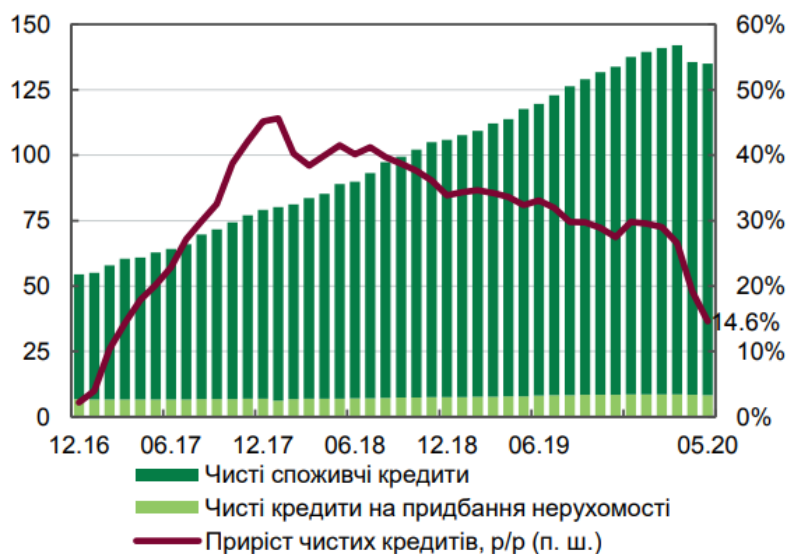

Рисунок 1. Динаміка обсягу споживчого кредитування фізичних осіб, млрд. грн. [5]

Подальше зростання споживчого кредитування потребує на рівні банків формування чіткої організації процесу кредитування та оптимізації ризиків спричинених даним видом кредиту. Важливу роль у системі споживчого кредитування фізичних осіб потрібно відводити сегменту здійснення аналізу та оцінки кредитоспроможності позичальника банківськими працівниками на основі застосування прогресивних та сучасних експрес-методик (скорингових моделей) [6]. Це забезпечується можливістю запровадження високого рівня автоматизації банківських послуг щодо прийняття рішення про видачу споживчого кредиту і доступу до широкої бази позичальників. Урахування первинної візуальної оцінки клієнта та проведення швидкого, надійного і прозорого бізнес-процесу надання кредитів дозволить банкам розширити кількість та коло позичальників та знизити ризик від неповернення кредитів.

Таким чином, споживче кредитування є широко затребуваним видом банківського кредитування, що забезпечує подальший розвиток банківського сфери, прискорює продаж товарних запасів і послуг, що сприяє соціально-

економічному розвитку країни. Надання сучасних видів споживчих позик населенню дозволяє підвищити їхній платоспроможний попит і сприяє покращенню життєзабезпечення поточних і довгострокових потреб громадян.

Список використаних джерел

1. Про захист прав споживачів : Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
2. Про споживче кредитування : Закон України від 15 листопада 2016 р. № 1734-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>
3. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2017 р. № 2121-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
4. Бублик Л. Я., Мицак О. В. Організаційно-економічний механізм кредитування споживчого ринку. *Менеджер*. 2017. № 4 (77). С. 127-134.
5. Звіт про фінансову стабільність. [Електронний ресурс] – URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2020-H1.pdf?v=4.
6. The Doing Business Project. Getting Credit in Ukraine [Electronic resource]. – Available at: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine/getting-credit>.